3.10.2023

Eduskunnan verojaostolle
Valtiovarainministeriön vastine verojaostolle toimitettuihin lausuntoihin asiassa U 27/2023 vp.

Komission tullireformiehdotus (U 27/2023 vp)

Eduskunnan verojaosto on pyytänyt valtiovarainministeriön vastinetta unionin tullireformia koskevassa U-asiassa U 27/2023 vp. ulkoministeriön, Tullin, Verohallinnon, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n, Keskuskauppakamarin ja Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry:n antamien lausuntojen johdosta. Valtiovarainministeriö kiittää verojaostoa tästä mahdollisuudesta.

Valtiovarainministeriö katsoo lausunnonantajien pitävän unionin tullireformia koskevaa ehdotusta yleisesti kannatettavana ja siten tukevan myös valtioneuvoston yleistä kantaa.

Osa lausunnonantajista on kiinnittänyt huomiota erityisiin seikkoihin, joihin niiden mukaan tullireformin jatkokäsittelyssä tulisi kiinnittää huomiota.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK tuo esiin ensinnäkin, että menettelyiden yksinkertaistamisen ja hallinnollisen taakan keventämisen osalta on tärkeää varmistua siitä, että se tapahtuu myös yritysten näkökulmasta ja että uuteen ’luotettavan ja tarkastetun toimijan’ (Trust and Check –trader) järjestelmään liittymisen hyödyt ja kustannukset ovat tasapainossa ja että uusi asema toisi toimijoille myös aitoja hyötyjä. Lisäksi EK kehottaa jatkokäsittelyssä kiinnittämään erityistä huomiota oikeussuojakysymyksiin ja viranomaisten toimivaltojen selkeään sääntelyyn niin päätöksenteon kuin muutoksenhaunkin osalta.

Valtiovarainministeriö katsoo, että EK:n esiin nostamat seikat ovat perusteltuja ja että ne on jo pyritty ottamaan U-kirjelmän kantaosiossa huomioon. Valtioneuvosto ensinnä pitää erittäin tärkeänä, että tullireformilla tavoitellaan myös tullimenettelyiden yksinkertaistamista ja hallinnollisen taakan keventämistä. On selvää, että kun tarkoituksena on sujuvoittaa tullitoimintaa ja sitä myöten muun muassa parantaa unionin sisämarkkinoiden kilpailukykyä, yksinkertaistukset ja kevennykset eivät saa keskittyä vain tullihallinnon toimintaan, vaan säännöksissä tulee huomioida tasapainoisesti niin hallinnon kuin toimijoidenkin intressit. Valtiovarainministeriö katsoo, että ehdotetun uuden luotettua ja tarkastettua toimijaa koskevan aseman tarkoituksena on korjata nykyiseen valtuutettujen talouden toimijoiden (AEO) –järjestelmään liittyviä epäkohtia ja on yhtä mieltä EK:n kanssa siitä, että uuden aseman tulisi tarjota siihen hyväksyttävillä toimijoille tosiasiallisia hyötyjä, mikä olisi yhdenmukainen myös yleisemmän tullimenettelyiden yksinkertaistamistavoitteen kanssa. Mitä tulee EK:n esiin tuomaan tarpeeseen kiinnittää erityistä huomiota oikeussuojakysymyksiin, valtiovarainministeriö viittaa niin ikään valtioneuvoston kantaan kirjattuihin kohtiin, joissa ensinnä pidetään toimijoiden oikeusturvan kannalta tärkeänä, että niiden oikeudet ja velvollisuudet säänneltäisiin selkeästi sekä myös kantaan siitä, että riittävän henkilötietojen suojan ja valvonnan takaamista pidetään tärkeänä. Valtiovarainministeriö katsoo, että myös oikeusturvan kohdalla EK:n ja valtioneuvoston näkemykset ovat yhteneväiset.

Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry (SHHL) on nostanut esiin myös muutaman asian, joiden lähempää tarkastelua ja arviointia se pitäisi tullireformiehdotuksen jatkovalmistelussa tärkeänä. SHHL pitää ensinnä tärkeänä, että ehdotetun uuden EU:n tullidatakeskuksen edellyttämän tiedonvälitystavan täsmentyessä, talouden toimijoiden intressit huomioidaan tiedonvälityksen siirtymäajoista päätettäessä. Tältä osin valtiovarainministeriö viittaa valtioneuvoston kantaan, jossa katsotaan, että jäsenvaltioille tulisi turvata riittävän pitkä aika asetuksen täytäntöönpanon edellyttämien kansallisten tietojärjestelmien sopeuttamiseen. Kohdassa kansallisilla tietojärjestelmillä tarkoitetaan niin viranomaisten kuin talouden toimijoidenkin tietojärjestelmiä ja niiden sopeuttamista. Valtiovarainministeriö pitää sanottua huomiota relevanttina ja valtioneuvoston kannan mukaisena.

SHHL on lisäksi tuonut esiin, että ehdotetun uuden tullikoodeksin 86 artiklassa ehdotetaan väliaikaisen varastoinnin nykyistä 90 päivänä määräaikaa lyhennettävän tilanteen mukaan joko kolmeen tai kuuteen päivään. Vaikka SHHL pitää kyseisen määräajan muutoksen lähtökohtia sinänsä hyväksyttävinä, se pitää muutoksen tarkempaa selvittämistä ja arviointia vielä tarpeellisena. Valtiovarainministeriö pitää SHHL:n artiklakohtaista huomiota hyvänä. Toisaalta unionin lainsäädäntöprosesissa on luonnollista, että komission ehdottaman säännösmuutoksen tausta, tarkoitus ja toteuttamiskelpoisuus selvitetään ja arvioidaan siinä yhteydessä kun artiklaa ehdotuksen yksityiskohtaisen käsittelyn edetessä lähemmin tarkastellaan.

Tulli on lausunnossaan pitänyt tarpeellisena tullireformin jatkokäsittelyssä mm. selvittää ehdotuksen vaikutusta Tullin omaan kansalliseen riskianalyysiin ja sen kyvykkyyksiin, operatiiviseen päätöksentekoon sekä resursseihin. Valtiovarainministeriö katsoo, että Tulli on nostanut esiin tärkeitä seikkoja ja että ne on pyritty jo aiheellisessa laajuudessa huomiomaan valtioneuvoston kannassa. Valtioneuvosto muun muassa katsoo, että vaikka ehdotus unionitason riskinhallinnasta ja riskianalyysistä on perusteltu, on kuitenkin tärkeää, että samalla myös tulliviranomaisten kansallisia tarpeita koskeva riskinhallinnan ja riskianalyysin kyvykkyydet säilytetään. Samoin tärkeänä pidetään, että operatiivisten toimien suuntaamista ja toteutusta koskeva välitön päätöksenteko tehtäisiin jatkossakin valtaosin jäsenvaltioissa. Tässä suhteessa on luonnollisesti oleellista valtioneuvoston kannan mukaisesti selvittää ja määrittää muun muassa EU:n tulliviranomaisen tehtävät tarkoin, samoin kuin sen toimivallan suhde kansallisten tulliviranomaisten toimivaltaan. Kuten Tullin lausunnossakin todetaan, ehdotuksen tässä vaiheessa sen taloudellisten ja muiden vaikutusten määrittäminen Tullille on ollut hankalaa muun muassa siksi, että ehdotuksen lopullinen sisältö tai ehdotuksen nojalla annettavat tarkemmat säännökset eivät vielä ole tiedossa. Tullin lainsäädäntöön perustuvien tehtävien, mukaan lukien tullireformin aiheuttamien toimien, rahoitukseen otetaan kantaa normaalin budjettiprosessin yhteydessä. Yhtä lailla kuluvan monivuotisen rahoituskauden (2021-2027) jälkeen tullireformin rahoituksesta sovitaan unionin seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen valmistelun yhteydessä.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus yhtyy lausunnossaan valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan on tärkeää, että myös uusi tullikoodeksi turvaa verorajamenettelyiden sujuvuuden. Sanotun kannan sekä asian valmistelussa noudatettavaa yhteistyötä koskevan U-kirjelmän kirjauksen voidaan katsoa mahdollistavan maakunnan hallituksen erikseen esille nostamien asioiden huomioimisen ja selvittämisen jatkovalmistelun kuluessa. Se, että tästä Ahvenanmaan maakunnalle tärkeästä asiasta on sisällytetty valtioneuvoston kantaan oma, erillinen kirjaus, voidaan katsoa osoittavan, että kyseessä on yksi ehdotuksen jatkokäsittelyssä huomioitava painopistealue.

Keskuskauppakamari on lausunnossaan nostanut esiin erinäisiä huolia byrokratian ja hallinnollisen taakan sekä viranomaisvalvonnan kasvamisesta, henkilötietojen ja salaisten tietojen suojasta, tulliviranomaiselle annettavien tietojen määrän kasvamisesta ja virheellisten tietojen korjaamisesta sekä EU:n uuden tulliviranomaisen julkaisuista ja muista palveluista perittävien maksujen päätymisestä yritysten maksettaviksi. Valtioneuvoston edellä jo mainittu kanta siitä, että tullimenettelyiden yksinkertaistaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen on erittäin tärkeää sekä kannat, jotka liittyvät riittävän tietosuojan turvaamiseen tullidatakeskusta koskevassa sääntelyssä ja henkilötietojen riittävään suojaan ja valvontaan mahdollistavat esitettyjen näkemysten asianmukaisen huomioimisen valtaosan niiden kohdalla. Valtioneuvosto myös katsoo toimijoiden oikeusturvan kannalta olevan tärkeää säätää selkeästi niiden oikeudet ja velvollisuudet, minkä voidaan katsoa kattavan myös mahdollisuuden virheellisten tietojen korjaamiseen. Eri toimijoiden tehtävien, oikeuksien ja velvollisuuksien selkeän ja tarkkarajaisen määrittämisen, jota valtioneuvosto pitää tärkeänä, ja niiden tarkastelun ja arvioinnin jälkeen voidaan ottaa kantaa viranomaisvalvonnan liiallisuuteen ja esimerkiksi maksujen asianmukaiseen kohdistumiseen. Vaikka yritysten hallinnollisen taakan keventäminen ja tullimenettelyiden yksinkertaistaminen on tärkeää, on tullitoiminnan luonteeseen liittyen myös riittävä valvonta tärkeää. Olennaista on löytää sopiva tasapaino eri toimijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien välillä.

Valtiovarainministeriö katsoo, että valtioneuvoston kanta ei ole ristiriidassa lausunnonantajien yksityiskohtaisempien näkemysten kanssa ja että ne voidaan unionin tullireformiehdotuksen

jatkokäsittelyn yhteydessä ottaa asianmukaisesti huomioon U-kirjelmässä (U27/2023 vp) esitettyjen valtioneuvoston kantojen puitteissa.

Jukka M. Kekkonen
Lainsäädäntöneuvos
Valtiovarainministeriö | Tulliyksikkö
puh. +358 50 475 4464| jukka.kekkonen@gov.fi